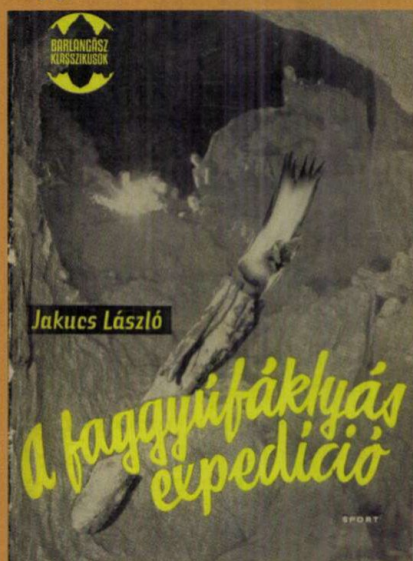

Titkok a barlangok világában

A XX. század legsikeresebb magyar barlangkutatóját, földrajzosok nemzedékeinek oktatóját, *Jakucs László* professzort személyesen is ismertem. Lenyűgözött színes, élményszerű, egyúttal világos és tudományos előadásmódja. Előtte van az az 1995. szeptember 7-ei este, amikor a szögligeti Vass Imre-kutatóházban éjszakába

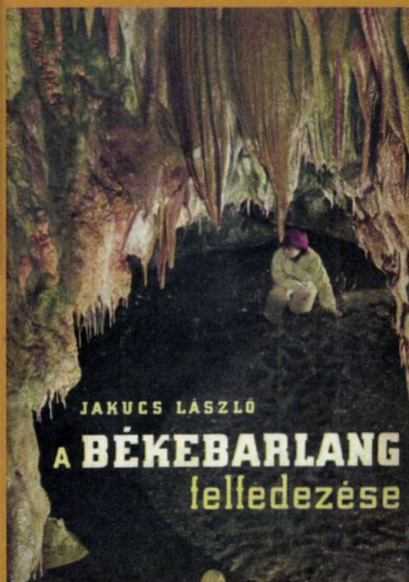

hajlóan mesélt a Béke-barlang elméleti alapokon kidolgozott létéről, majd gyakorlatban történő felfedezéséről vagy a nagy ötletéről, az Aggteleki-cseppkőbarlangban végrehajtott, az őskori körülményeket felidéző „fagyúfáklyás” expedícióról. Nyilvánvaló, hogy százszor-ezerszer elmesélte már, talán kicsit ki is színezte a regényes történetet. Ám egészen biztosan sokakat megragadott (ahogy jelen sorok íróját is), és többeket indított el a tudományos alaposságú, de a felfedezői kalandokat sem nélkülöző barlangkutatói pályára.

Szerencsére Jakucs László meg is írta ezeket a történeteket – választékos, igényes stílusban, és persze hitelesen, mert kutatói érdemei vitán felül állnak. *A fagyúfáklyás expedíció* vagy *A Békebarlang felfedezése* című könyvei tudománytörténeti esszék, de akár regényes naplóként is olvashatók. A regényes „feszültség” oka a téma is: hiszen a barlangok világa titokzatos és veszélyes, és a titok és a kaland az emberi érdeklődés legalapvetőbb mozgatója. Ám nemcsak maga a téma, hanem Jakucs László remek, „adagoló”, feszültségetteremtő és ezzel az olvasó figyelmét fenntartó stílusa, valamint hadd emeljem ki nyelvészként: csodálatos jelzős szó szerkezetei, választékos mondatszerkesztése is lekötik, mi több, el is varázsolják, magukkal ragadják az olvasót. Jakucs László ismeretterjesztő könyveit (mert ez a hivatalos műfaj) olvasva úgy érzem magam, mint gyermekkoromban, amikor kalandregényt

olvastam. Gondoljunk csak bele: őskori eszközökkel, fáklyákkal elindul egy társaság a barlangba; vagy soha ember nem járta, látta barlangba, barlangszakaszba jutnak el (és az egyikben véletlenül találnak egy korhadó evezőt).

Bár legfontosabb munkái még életében egy igen vaskos könyvben, *Szerelmes barlangjaim* címmel is megjelentek, az eredeti, korábbi kiadások mára beszerezhetetlenek. Ezért döntött úgy egy lelkes dorogi barlangkutató társaság (a Benedek Endre Barlangkutató és Természetvédelmi Egyesület, rövidítve: BEBTE), hogy reprint kiadásban, tehát eredeti formában (tördeléssel, képekkel) újra megjelenítik a klasszikus „barlangkönyveket”. Jakucs László két, a címlapjával itt szereplő két műve született újjá így, de emellett kiadták Kessler Hubert *Barlangok mélyén* és Haroun Tazieff *A Saint Martin barlang titka* című könyvét is. Ráadásul nemcsak újranyomták, hanem ötletes és igényes módon gazdagították

is a több mint félévszázados kiadványokat. Gyűjtöttek hozzá dokumentumokat: emlékeztetéseket, képeket, újságkivágásokat, naplórészleteket, egykori képeslapokat. Megszerezték például az 1952. VII. hó 6-án Jószafton feladott dísztáviratot, amelyben az akkor frissen végzett egyetemista bejelenti szüleinek, hogy a csatát megnyerte, az aggteleki Béke-barlangot teljesen feltárta.

Jakucs László személyében ritka szerencsés módon találkozott a tudós, a tanár, az ismeretterjesztő szakember, az izes elbeszélő és a jó tollú író. Szerencsésnek tartom magamat, hogy megismerhettem. Aki nem ismerhette, annak szívből ajánlom a most újra megjelent könyveinek elolvasását. (*A könyvek 3000–3500 forintot áron közvetlenül a barlangkutató egyesületnél szerezhetők be: bebte@index.hu.*)

BALÁZS GÉZA

Folytatás az 1224. oldalról.

Szvanécia északi határán 5000 méter körüli hegycsúcsok magasodnak. A szvánok szent hegyét, a kettős csúcsú, felülmúlhatatlan architektúrájú *Uzsbát*, amely „elszigetelten tornyosul az égbe, meredeken, átmenet nélkül”, Déchyék a Kaukázus *Matterhornjának* nevezték el. „A völgy végződése, ahol a patakkal átszelt rétség erdőborította hegyoldallá magasodik, amely fölött az *Usba* havas grániteste meredezik, elragadóan szép s a csúcs mesébe való vakmerő alakulása lenyűgözi a szemet és az érzékeket.” Déchy beszédesen látatja a Sharát: „Sötét sziklái közül függő-jégárak össze-vissza hasadozott tömegei törnek elő. Túlszárnyalva a fenyegetőn gomolygó fellegeket, ragyogó tisztasággal rajzolódik az égbe a széles hegytest kihegyezett ezüsféhér orma – olyan látvány, amelyet soha nem feledhetünk.”

Ilyen idilli képet bizony ritkán láthatnak a felfedezők. Déchy Mórnak és útítársainak az expedíciók során számos viszontagsággal kellett megküzdeniük. Hol a cudar időjárás okozott nagy nehézségeket, hol a teherhordók tagadták meg a munkát. A kutatómunka azonban folytatódott: még három expedíciót indított a Nagy-Kaukázus keleti felébe.

A fogadtatás

Fölülmúlhatatlan érdemei elismeréseként Déchy több külföldi egyetem díszdoktorává, számos földrajzi társaság pedig tagjává választotta; az 1872-ben alakult *Magyar Földrajzi Társaság* egyik alapítója volt. A *Magyar Tudományos Akadémia* levelező tagsággal tisztelte meg; székfoglalóját 1910. március 14-én tartotta *Kaukázusi utazásaim tudományos eredményei* címmel. Az uralkodó sem fukarkodott az elismeréssel: a *Ferencz József-rend* lovagkeresztjével és a vaskoronarenddel tüntette ki Déchy, aki a haza iránti hűségért és odaadásáért 1882-ben megkapta a magyar nemességet, majd 1908-ban a *Marosdécei* előnevet.

A 100 évvel ezelőtt, 66 éves korában elhunyt Déchy Mór tudta, hogy a Kaukázus tudományos feltárással örökre beírta nevét a nagy földrajzi felfedezők sorába: „...a Kaukázus havasi öveinek feltárássában része lesz mindenkori a magyar tudományos kutatásnak.”

TÓSZEGI ZSUZSANNA